

EUROPOS
NEGALIOS
FORUMAS

Europos prieinamumo akto perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių rinkinys

Europos negalios forumas

info@edf-feph.org | +32 2 329 00 59

Mundo Madou, Avenue des Arts 7-8, 1210 Briuselis, Belgija

2020 m. rugsėjo mėn.

Šiam leidiniui buvo skirta Europos Sąjungos finansinė parama. Šiame leidinyje pateikta informacija nebūtinai atspindi oficialią Europos Komisijos poziciją.

Turinys

Turinys	1
Apie Europos negalios forumą (ENF)	2
Apie šį priemonių rinkinį	2
I dalis. Įvadas ir pagrindinė informacija	3
1. Pagrindiniai dokumentai	4
2. Laiko grafikas nuo Akto nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę iki jų įgyvendinimo	4
3. „Minimalaus suderinimo“ direktyva	5
4. Pagrindinės apibrėžtys	6
5. Pagrindiniai perkėlimo į nacionalinę teisę dalyviai	10
Valstybės narės (ES šalys)	11
Rinkos priežiūros institucijos	13
Negalios organizacijos ir kitos pilietinės visuomenės organizacijos	13
Ekonominės veiklos vykdytojai	14
Europos Komisija	15
Darbo grupė	15
II dalis. Darbas, siekiant veiksmingo perkėlimo į nacionalinę teisę	16
1. Taikymo sritis	16
2. Prieinamumo reikalavimai	19
3. Gaminiais užsiimančių ekonominės veiklos vykdytojų pareigos	20
4. Paslaugų teikėjų pareigos	21
5. Pareigos, susijusios su atsakymu į skubios pagalbos pranešimus, kurie gaunami Europos bendruoju pagalbos telefono numeriu 112	22
6. Esminis keitimas ir neproporcinga našta	23
7. Gaminiais taikoma rinkos priežiūra ir Sąjungos apsaugos procedūra	24
8. Paslaugų atitiktis	26
9. Prieinamumo reikalavimai kituose Sąjungos aktuose	26
10. Vykdytojų užtikrinimas	27
11. Sankcijos	28
12. Perkėlimas į nacionalinę teisę ir pereinamojo laikotarpio nuostatos	29
13. Ataskaitų teikimas ir peržiūra	29
14. Priedai:	30

15. Kiti aspektai, kuriuos galėtumėte padaryti	32
Baigiamosios nuostatos	32
Informaciniai dokumentai	33
A. Teisiniai dokumentai	33
B. Standartai ir gairės.....	34
C. Naudinga kontaktinė informacija.....	34
Padėka.....	35
ENF sekretoriato kontaktiniai asmenys.....	35

Apie Europos negalios forumą (ENF)

Europos negalios forumas (ENF) yra bendra asmenis su negalia vienijanti organizacija, ginanti daugiau kaip 100 mln. negalios interesus visoje ES. Tai yra unikali, negalios ir jų šeimos narių valdoma, platforma bei tvirtas ir vieningas negalios balsas, kuriuo yra pasisakoma už JT Negalios teisių konvencijos (JT NTK) įgyvendinimą ES.

Apie šį priemonių rinkinį

Šiuo priemonių rinkiniu siekiame negalios teisių gynėjams suteikti priemones ir pateikti pasiūlymus, skatinančius priimti griežtus nacionalinius teisės aktus ir tinkamai juos įgyvendinti, laikantis Europos prieinamumo akto, kuris toliau šiame tekste bus vadinamas „Aktu“. Siekiant gauti kuo daugiau naudos iš šio dokumento, rekomenduojame jį nagrinėti kartu su [mūsų pirmąja Akto analize](#), kuri buvo paskelbta 2019 m. birželio mėn.

Priemonių rinkinio [I dalyje](#) trumpai pristatysime Aktą ir su juo susijusius pagrindinius dokumentus bei apibrėžtis, pateiksime perkėlimo į nacionalinę teisę laiko grafiką bei nurodysime, kas yra pagrindiniai proceso dalyviai. Taip pat joje nurodysime, kad šis Aktas yra laikomas „minimalaus suderinimo“ direktyva ir paaiškinsime ką tai reiškia praktikoje.

[II dalyje](#) siekiame paaiškinti, ką šis Aktas apima. Joje smulkiau išdėstysime svarbiausias Akto nuostatas, į kurias reikės atsižvelgti jų perkėlimo į nacionalinę teisę etape. Tuomet pasiūlysime, kaip, prireikus, jas būtų galima patobulinti nacionaliniu lygmeniu. Taip pat aptarsime svarbius Akto vykdymo, stebėjimo ir ataskaitų teikimo aspektus bei Europos Komisijos apžvalgą, apibendrinančią kaip valstybės narės įgyvendins šį aktą per ateinančius metus.

Paminėję Akto nuostatas, skliausteliuose nurodysime atitinkamą jų straipsnį, pagal kurį galėsite jas rasti Europos prieinamumo akto tekste.¹ Pavyzdžiui, paminėję Akto terminą „apimtis“, nukreipsime jus į (2 str.).

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Aukščiau nurodytą antraštę pamatysite po kiekvienu skyriumi, kuriame patarsime, kaip pasisakyti už griežtus nacionalinius teisės aktus.
- ❖ Tai gali būti patarimas, į ką kreiptis arba kaip išsiaiškinti, su kuo privalote susisiekti.
- ❖ Taip pat tai gali būti patarimas, kokius konkrečius klausimus reikia aptarti, susisiekus su atitinkamomis įstaigomis.

I dalis. Įvadas ir pagrindinė informacija

Europos prieinamumo aktas² (EPA) yra ES teisės aktas, kuriuo visoje ES bus nustatyti nauji minimalūs reikalavimai dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo.³ Juo siekiama sustiprinti negalios teisę į ES vidaus rinkoje prieinamus gaminius ir paslaugas. Šis Aktas yra laikomas [direktyva](#), o tai reiškia, kad juo yra iškeliami teisiškai privalomi prieinamumo tikslai, tačiau Europos Sąjungos valstybėms narėms (toliau – valstybės narės) paliekama teisė nuspręsti, kaip juos įgyvendinti. Jis buvo priimtas 2019 m. ir turėjo keletą trūkumų, įskaitant nesugebėjimą tinkamai spręsti transporto ir apstатыtos aplinkos prieinamumo problemų. Nepaisant to, šis Aktas užbaigia ir papildo kitus ES teisės aktus, kuriuose sprendžiami prieinamumo klausimai,⁴ kuriuos nurodysime visame šiame priemonių rinkinyje.

Aktas įsigaliojo 2019 m. birželio 27 d., todėl valstybės narės turi per trejus metus jį perkelti į nacionalinę teisę, o tai reiškia, kad reikės įvesti naujus ir (arba) atnaujinti esamus nacionalinius teisės aktus, kad jie atitiktų šį Aktą. ES šalys privalo minėtų nacionalinių teisės aktų tekstą pateikti Europos Komisijai.

¹ [Nuoroda į Europos prieinamumo akto tekstą pateikiama 1.1 dalyje.](#)

² Visas pavadinimas: 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (Tekstas svarbus EEE)

³ Daugiau informacijos galite rasti [Komisijos svetainėje apie direktyvą.](#)

⁴ ES fondų reglamentai, Viešųjų pirkimų direktyva, Žiniatinklio prieinamumo direktyva, Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva ir Europos elektroninių ryšių kodeksas.

1. Pagrindiniai dokumentai

- **Europos prieinamumo aktas** (2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų). [Visą Akto tekstą galima rasti visomis ES kalbomis](#). Pirmiausia galite perskaityti [trumpą Akto turinio santrauką](#).
- **Jungtinių Tautų negalios teisių konvencija (toliau – Konvencija)**. [Ją galite rasti įvairiomis kalbomis](#). Konvenciją ratifikavo visos ES valstybės narės, todėl jos yra įsipareigojusios užtikrinti lygias negalios teises naudotis fizine aplinka, transportu, informacija ir ryšiais bei kitomis, visuomenei prieinamomis ar teikiamomis, paslaugomis. Jos taip pat privalo imtis atitinkamų priemonių, siekdamas užtikrinti, kad privatūs subjektai, siūlantys visuomenei prieinamą arba teikiamą infrastruktūrą ir paslaugas, atsižvelgtų į visus prieinamumo aspektus.⁵
- **Bendrojoje pastaboje Nr. 2 (2014) dėl 9 straipsnio „Prieinamumas“** pateikiamas išsamesnis paaiškinimas dėl ES ir valstybių narių pareigų pagal Konvenciją užtikrinti negalios prieinamumą. [Nuoroda į Bendrosios pastabos Nr. 2 tekstą anglų, prancūzų, ispanų, arabų, rusų ir kinų kalbomis](#).

2. Laiko grafikas nuo Akto nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę iki jų įgyvendinimo

Aktas įsigaliojo 2019 m. birželio 27 d., todėl galutiniais terminais visada yra laikoma atitinkamų metų birželio 28 d. Valstybės narės ir tarnybos gali įgyvendinti nuostatas iki nustatyto termino.

2022 m. – galutinis terminas, iki kurio valstybės narės turi priimti ir paskelbti nacionalinius teisės aktus, reglamentus ir administracines nuostatas, besilaikydamos Akto. Tų nuostatų tekstą jos turi nedelsdamos pateikti Komisijai.

2025 m. – galutinis terminas, iki kurio valstybės narės turi pritaikyti šias priemones.

⁵ Tai reiškia, kad Akto valstybėms narėms neiškeliami nauji reikalavimai, nes jos jau yra įsipareigojusios įgyvendinti JT Konvenciją, kurioje prieinamumas yra laikomas būtina sąlyga, siekiant naudotis visomis Konvencijoje numatytomis teisėmis.

- 2027 m. – galutinis terminas, iki kurio valstybės narės turi užtikrinti, kad būtų galima atsakyti į skubios pagalbos pranešimus, gaunamus Europos bendruoju pagalbos telefono numeriu 112.
- 2030 m. – galutinis terminas, iki kurio tarnybos turi nustoti naudoti neprieinamus gaminius, kurie buvo naudoti iki 2025 m. birželio 28 d.
- 2030 m. – galutinis terminas, iki kurio Europos Komisija turi pateikti pirmąją ataskaitą dėl šio Akto taikymo. Po to ši ataskaita privalo būti teikiama kas penkerius metus.
- 2045 m. – paskutinė galima data, iki kurios tarnybos gali naudoti neprieinamus savitarnos terminalus. Tarnybos gali ir toliau naudoti savitarnos terminalus, kurie buvo naudoti iki 2025 m. birželio 28 d., kol baigsis šių terminalų ekonominis tarnavimo laikas, bet ne ilgiau kaip 20 metų nuo jų naudojimo pradžios.

3. „Minimalaus suderinimo“ direktyva

Direktyvoje nustatomi tik **minimaliausi reikalavimai**, kurių privalo būti laikomasi, išsamiau nenurodant, kaip jų laikytis. Valstybės narės gali priimti nacionalinius teisės aktus, kurie būtų platesnio užmojo nei ES tekstas, bet jie niekada negali būti švelnesni ar priešaringi. Jos taip pat gali nustatyti neprivalomus prieinamumo reikalavimus (pavyzdžiui, taikomus apstatytai aplinkai), kurie būtų privalomi jų nacionaliniuose teisės aktuose. Atitinkamai, jos gali apimti kitus, į Aktą neįtrauktus, gaminius (pavyzdžiui, išmaniuosius buitinius prietaisus) ir jiems taikyti Akte numatytus prieinamumo reikalavimus.

Šalys taip pat turi tam tikrą įgyvendinimo terminų laisvę, o kai kuriais atvejais gali nuspręsti juos padaryti trumpesnius, nei siūloma Akte. Pavyzdžiui, Akte teigiama, kad valstybės narės gali leisti paslaugų teikėjams toliau naudoti savitarnos terminalus, kurie panašių paslaugų teikimui buvo naudoti iki 2025 m. birželio 28 d., kol baigsis šių terminalų ekonominis tarnavimo laikas,⁶ bet ne ilgiau kaip 20 metų nuo jų naudojimo pradžios (32.2 str.). Tai reiškia, kad šalys taip pat gali šį terminą sutrumpinti.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Susitarkite dėl bendros strategijos su kitomis negalios organizacijomis ir socialiniais partneriais, kaip pasisakyti už tai, kad jūsų šalis nustatytų didesnius nei minimalius Akto reikalavimus. Tai galima padaryti, siūlant neprivalomus prieinamumo reikalavimus paversti privalomais (pavyzdžiui, taikomus apstatytai

⁶ Numatomas laikotarpis, per kurį gaminys lieka naudingas jo savininkui

aplinkai) arba pasiūlant naujus gaminius ir paslaugas, kurių Aktas neapima, tačiau kuriems būtų galima taikyti tuos pačius prieinamumo reikalavimus, kurie yra siūlomi Akte (pavyzdžiui, išmaniesiems buitiniams prietaisams, turizmo paslaugoms). II dalyje pateiksime daugiau patarimų.

- ❖ Jei įmanoma, paraginkite sutrumpinti įgyvendinimo terminus, ypač tuos, kurie yra susiję su aspektais, kurie, jūsų nuomone, yra jums svarbūs (pavyzdžiui, BPC galimybė atsakyti Europos bendroju pagalbos telefono numeriu 112) arba tuos, kurie yra nepagrįstai ilgi (pavyzdžiui, esamų savitarnos terminalų).

4. Pagrindinės apibrėžtys

Šiame skirsnyje paaiškinami pagrindiniai teisiniai ir techniniai terminai, kurie yra būtini, norint suprasti Aktą ir dalyvauti derybose dėl jo nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę.⁷ Tačiau šiame priemonių rinkinyje mes naudosime tik tuos terminus, kurie svarbūs asmenims su negalia, Akto nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę metu. Taip pat paaiškinsime sąvokas, kurios nėra paaiškintos Akte, tačiau yra jame vartojamos ir (arba) būtinos bendram žinojimui. Pastarosios bus pažymėtos žvaigždute (*). Apibrėžtys bus pateiktos ne abėcėlės tvarka, o grupuojamos pagal jų svarbą viena kitai.

Su gaminiais ir paslaugomis susijusios sąvokos

Gaminys – gamybos proceso metu pagaminta medžiaga, preparatas ar prekė, išskyrus maistą, pašarus, gyvus augalus ir gyvūnus, žmogaus kilmės gaminius bei augalinės ir gyvūninės kilmės gaminius, tiesiogiai susijusius su jų būsima reprodukcija.

Paslauga* – tai bet kokia savarankiška, paprastai už užmokestį atliekama ekonominė veikla.⁸

Pagalbinė technologija – daiktas, įrangos dalis, paslauga ar gaminių sistema, įskaitant programinę įrangą, naudojami siekiant padidinti, išlaikyti, pagerinti negalios funkcinius gebėjimus ar būti jų pakaitalu. Šios technologijos atlieka svarbų vaidmenį, užtikrinant negalios savarankiškumą ir visapusišką dalyvavimą visuomenės gyvenime.

⁷ Išsamų Akte vartojamų apibrėžčių sąrašą galima rasti Akto 3 straipsnyje (I skyrius).

⁸ [2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje](#)

4 straipsnio 1 punktas

Audiovizualinės žiniasklaidos paslauga* – paslauga, už kurią redakcinę atsakomybę prisiima žiniasklaidos paslaugų teikėjas ir kurios pagrindinis tikslas – teikti programas plačiajai visuomenei elektroninių ryšių tinklais. Šia paslauga laikomas arba televizijos programų transliavimas, arba užsakomosios audiovizualinės žiniasklaidos paslaugos (pvz., „Netflix“, „HBO“, „Amazon Prime“ ir t. t.). Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugą taip pat apima komercinis audiovizualinis pranešimas (pvz., televizijos reklamos).⁹

Paslaugos, kuriomis suteikiama prieiga prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų, reiškia elektroninių ryšių tinklais perduodamas paslaugas, kuriomis naudojamos, siekiant identifikuoti, pasirinkti, gauti informaciją ir peržiūrėti audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas ir visas teikiamas funkcijas, kaip antai subtitrus (dar vadinamus aprašais) kurtiesiems ir klausos sutrikimų turintiems asmenims, garso komentarus, įgarsintus subtitrus ir vertimą į gestų kalbą, sukuriamus, įgyvendinant priemones, kuriomis siekiama užtikrinti paslaugų prieinamumą, kaip tai yra nurodyta Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos 7 straipsnyje.¹⁰ Tai apima elektroninius programų vadovus (EPV),¹¹ televizijos priedėlius, televizijos kanalų ir užsakomųjų vaizdo paslaugų platformų svetaines ir mobiliąsias programėles bei bet kokias kitas priemones, skirtas prieiti prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų.

Elektroninių ryšių paslauga* reiškia paslaugą, paprastai teikiamą už atlygį elektroninių ryšių tinklais, apimančią prieigą prie interneto ir asmenų tarpusavio ryšio paslaugas (pavyzdžiui, tradicinius telefono skambučius, vaizdo skambučius, SMS žinutes tarp dviejų asmenų, o taip pat visų rūšių el. pašto arba žinučių perdavimo paslaugas, arba grupinius pokalbius).¹²

Realiuoju laiku perduodamas tekstas (RTT) yra tekstas, kuris yra perduodamas iš karto, vos tik jį įvedus ar sukūrus. Gavėjai gali nedelsdami ir nieko nelaukdami žinutę perskaityti, kol ji yra rašoma.¹³

Įvairiapusio ryšio realiuoju laiku paslauga* yra multimedijos pokalbių realiuoju laiku paslauga, leidžianti, telekomunikacijų priemonėmis, naudotis tuo pat metu siunčiamo vaizdo, garso ir realiuoju laiku perduodamo teksto paslauga. Įvairiapusiu ryšiu, dviejose ar daugiau vietų esantys žmonės gali: (a) matyti vienas kitą, (b) girdėti

⁹ [Direktyvos \(ES\) 2018/1808](#) 1 straipsnio 1 dalies (a) punktas

¹⁰ Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva (AŽPD) sukuria ES lygmens sistema, skirta koordinuoti nacionalinius teisės aktus, reglamentuojančius visas audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas – tiek tradicines televizijos programų transliacijas, tiek užsakomąsias audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas (pavyzdžiui, „Netflix“, „Amazon Video“, „Now TV“). Vienas iš jos tikslų – užtikrinti, kad audiovizualinės žiniasklaidos turinys taptų prieinamas asmenims su negalia. Daugiau informacijos rasite [ENF priemonių rinkinyje apie AŽPD perkėlimą į nacionalinę teisę](#).

¹¹ [Elektroninis programų vadovas \(EPV\)](#)

¹² [Direktyvos \(ES\) 2018/1972](#) 2 straipsnio 4 punktas

¹³ Teisinė apibrėžtis yra nurodyta [direktyvos \(ES\) 2019/882](#) 3 straipsnio 14 punkte

vienas kitą, ir (c) vienas su kitu bendrauti tekstine forma (realiuoju laiku perduodamu tekstu), arba pasirinkti bendrauti bet kuriuo iš trijų režimų realiuoju laiku.¹⁴

Keleivinio geležinkelių transporto paslaugos* reiškia visas keleivių vežimo geležinkeliu paslaugas, kurias apima Reglamentas (EB) Nr. 1371/2007 dėl geležinkelių keleivių teisių ir pareigų.¹⁵ Į Akto taikymo sritį nepatenka geležinkelio įmonės, apsiribojančios miesto, priemiesčių arba regioninių paslaugų teikimu.

CE ženklas:* Raidės „CE“ yra nurodomos ant daugelio gaminių, kuriais yra prekiaujama išplėstoje bendroje Europos ekonominės erdvės (EEE) rinkoje. Jos nurodo, kad EEE parduodami gaminiai buvo įvertinti kaip atitinkantys aukštus saugos, sveikatos ir aplinkos apsaugos reikalavimus. Pirkdami naują telefoną, žaislinį meškiuką arba televizorių EEE, ant jų galite išvysti CE ženklą. CE ženklu taip pat palaikoma sąžininga konkurencija, kadangi visos bendrovės yra laikomos atskaitingomis pagal tas pačias taisykles.

Ekonominės veiklos vykdytojas yra gamintojas, įgaliotasis gamintojo atstovas, importuotojas, gaminio platintojas arba paslaugų teikėjas.

Labai maža įmonė yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios metinės apyvartos arba balanso suma neviršija 2 mln. EUR.

Asmenys su negalia Akte yra apibrėžti kaip asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie drauge su kitomis įvairiomis kliūtėmis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiomis sąlygomis su kitais asmenimis. Akto tekste pakaitomis yra vartojamos tokios sąvokos, kaip **vartotojai su negalia** ir **negalią turintys galutiniai naudotojai**.

Terminai, susiję su skubios pagalbos pranešimais

Bendrasis pagalbos centras arba BPC* reiškia fizinę vietą, kur pirmiausia gaunami skubios pagalbos pranešimai, už kuriuos atsakingos valdžios institucijos ar vyriausybės pripažintos privačios organizacijos. Akte dažnai naudojama frazė „**tinkamiausias BPC**“. Tai reiškia BPC, kurį sudaro atsakingos institucijos, skirtos atsakyti į skubios pagalbos pranešimus, gaunamus iš tam tikros vietovės, arba į tam tikro tipo skubios pagalbos pranešimus. Pavyzdžiui, BPC yra centrai, kurie atsiliepia

¹⁴ Teisinė apibrėžtis yra nurodyta [direktyvos \(ES\) 2018/1972](#) 2 straipsnio 35 punkte

¹⁵ [Reglamento \(EB\) Nr. 1371/2007](#) 2 straipsnio 1 dalis

ir reaguoja į skubios pagalbos skambučius (pvz., gautus numeriu 112) bei siunčia pagalbą (priešgaisrinę gelbėjimo tarnybą, policiją arba greitąją medicinos pagalbą).

Terminai, susiję su ES reglamentavimu ir derinimu

Standartai* yra savanoriški techniniai dokumentai, kurių pagrindinis tikslas yra užtikrinti bendrą požiūrį į gaminių ir paslaugų kūrimą: elektros kištukus, lifthus, mobiliųjų telefonų įkroviklius, subtitrus ir pan. Standartai yra labai svarbūs, užtikrinant tinkamą kokybę, saugos, ekologiškumo ir prieinamumo asmenims su negalia lygį.

- **Europos standartas*** – tai Europos standartizacijos organizacijų CEN, CENELEC arba ETSI priimtas standartas. ([Sužinokite daugiau apie Europos standartizacijos organizacijas](#)). Europos standartai yra žymimi raidžių trumpiniu „EN“, po kurių yra nurodomas standarto numeris.
- **Darnusis standartas*** – tai Europos standartas, priimtas remiantis Europos Komisijos prašymu taikyti Europos Sąjungos derinamuosius teisės aktus (pavyzdžiui, Prieinamumo aktą). Darnieji Europos standartai yra nurodyti ES oficialiajame leidinyje ir trumpinami raidėmis „HEN“. Organizacijos ir bendrovės gali vadovautis darniaisiais standartais, siekdamos įrodyti, jog laikosi ES teisės aktų.

Techninėse specifikacijose* aprašomi techniniai reikalavimai, kuriuos turi atitikti gaminy, procesas arba paslauga, laikantis teisinių įsipareigojimų. Kiek tai susiję su Aktu, Europos Komisija gali nustatyti technines specifikacijas, kurios atitiktų prieinamumo reikalavimus, jei kiltų problemų arba būtų vėluojama parengti standartą (žr. toliau pateiktą sąvoką „įgyvendinimo aktas“).

Deleguotasis aktas* – tai ES teisinė priemonė, leidžianti Europos Komisijai iš dalies keisti arba papildyti ES teisės aktą, neatliekant išsamaus, konkretaus teisės akto, persvarstymo. Deleguotojo akto, susijusio su Prieinamumo aktu, pavyzdžiu galėtų būti Komisijos įgaliojimas priimti deleguotuosius aktus, siekiant išsamiau apibrėžti Akto I priede nustatytus prieinamumo reikalavimus ir užtikrinti, jog jie turėtų numatytą poveikį. Tai yra ypač svarbu šiame Akte nustatytiems sąveikumo reikalavimams, pavyzdžiui, susijusiems su skubios pagalbos pranešimais visoje ES arba pagalbinių technologijų naudojimu.

Europos Komisija gali priimti **įgyvendinimo aktą*** tose srityse, kuriose reikia vienodų įgyvendinimo sąlygų visoje Europos Sąjungoje. Kiek tai susiję su Prieinamumo aktu, Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, siekdama užtikrinti suderintą požiūrį į gaminių ir paslaugų, kuriems taikomas Aktas, prieinamumą visoje ES. Konkrečiau, Komisija gali priimti įgyvendinimo aktą, kuriuo nustatomos, prieinamumo reikalavimus

atitinkančios, techninės specifikacijos, jei standartizacijos organizacijos nepagrįstai vėluotų arba atmestų įpareigojimą parengti darnųjį standartą.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Paraginkite savo nacionalinius teisės aktų leidėjus išplėsti kai kurias apibrėžtis, kuriomis šiuo metu ribojama šio Akto taikymo sritis. O konkrečiau:
 - **keleivinio transporto paslaugų** apibrėžtys privalo būti išplėstos, siekiant įtraukti regionines, miesto ir priemiesčių transporto paslaugas bei transporto priemones (3.31-3.36 str.), kadangi dabar jos apima tiktai tolimąsias keliones. Kalbant apie geležinkelių transporto paslaugas, rekomenduokite savo vyriausybei laikytis 3.33 str. pateiktos apibrėžties, netaikant išimčių;
 - **banko paslaugos** privalo būti išplėstos, kad negalią turintys asmenys galėtų dirbti finansų sektoriuje ir paprasčiau naudotis bankų paslaugomis. Šiuo metu, Akto ribojamos banko paslaugos, kurios turės būti prieinamos ir kurios turės apimti **banko paslaugas vartotojams**. Tai apima:
 - kredito sutartis;
 - pavedimų, susijusių su viena ar daugiau finansinių priemonių, gavimą ir vykdymą;
 - pavedimų vykdymą klientų vardu;
 - sandorių vykdymą savo sąskaita;
 - konsultacijas investicijų klausimais ir kitas papildomas paslaugas;
 - mokėjimo paslaugas;
 - paslaugas, susijusias su mokėjimo sąskaita ir elektroniniais pinigais.

Priminkite savo nacionalinių teisės aktų leidėjams, kad banko paslaugų neprieinamumas, dėl kurio negalią turintys asmenys negali dirbti bankų sektoriuje, yra laikomas [Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus](#), pažeidimu.

5. Pagrindiniai perkėlimo į nacionalinę teisę dalyviai

Toliau trumpai pristatysime pagrindinius subjektus, dalyvaujančius perkėlimo į nacionalinę teisę procese, ir paaiškinsime, kaip jie atlieka savo darbą. Taip pat, prireikus, pateiksime patarimų dėl jų tarpininkavimo.

Valstybės narės (ES šalys)

Kiekviena vyriausybė yra atsakinga už Akto nuostatų perkėlimą į nacionalinę teisę. Tai reiškia, kad jos turi priimti naujus teisės aktus arba pertvarkyti galiojančius įstatymus, kad jie atitiktų šį Aktą, be to, jos yra atsakingos už EPA įgyvendinimą. Atsižvelgiant į tai, kad Aktas apima įvairias sritis (viešuosius pirkimus, skaitmeninimą, telekomunikacijas, transportą ir t. t.), labai tikėtina, kad Akto nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę procese dalyvauja daugiau nei viena ministerija.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Nustatykite atitinkamas ministerijas, kurios dalyvauja Akto nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę procese, ir kuo greičiau su jomis susisieki, kadangi jos tam jau rengiasi. Jei nežinote, kas prižiūri šį darbą, paklauskite to:
 - savo ministro(-ės), atsakingo(-s) už žmonių su negalia reikalus;
 - savo NTK ryšių centro;
 - savo ministro(-ės), atsakingo(-s) už skaitmeninius reikalus, telekomunikacijas arba vidaus rinką;
 - mūsų! Mes, dirbdami ENF sekretoriatoje, galime pasistengti padėti nustatyti atitinkamus nacionalinius kontaktinius asmenis.
- ❖ Parašykite atsakingai ministerijai arba ministerijoms ir paprašykite susitikti, kad išdėstytumėte savo poziciją ir duotumėte patarimų.
- ❖ Priminkite joms apie jų pareigas pagal JT negalios teisių konvenciją užtikrinti, kad prekės ir paslaugos būtų prieinamos asmenims su negalia, ir pabrėžkite, kad Aktu joms nėra nustatomi jokie papildomi reikalavimai.
- ❖ Remkitės atitinkamais nacionaliniais vartotojų teisių apsaugos, kovos su diskriminacija ir lygybės užtikrinimo teisės aktais, kad pabrėžkite savo kaip vartotojo teisę ir akcentuotumėte, kad dėl nepakankamo prieinamumo atsirastų diskriminacija ir bus pažeisti nacionaliniai kovos su diskriminacija įstatymai.
- ❖ Paaiškinkite, kad Prieinamumo akto nuostatas reikia veiksmingai perkelti į nacionalinę teisę, kad būtų užtikrintas veiksmingas [Viešųjų pirkimų direktyvos](#) ir

ES fondų¹⁶, [Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos](#) ir [Europos elektroninių ryšių kodekso](#) prieinamumo nuostatų taikymas.

- ❖ Būkite pasirengę parodyti ambicingesnių nuostatų dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo asmenims su negalia bei plačiau visuomenei naudą.
- ❖ Reikalaukite, kad nacionaliniuose teisės aktuose būtų nurodytos tokios būtinos sąlygos, kaip prieiga prie stebėjimo, skundų ir ataskaitų teikimo procedūrų bei finansavimo, kad negalios organizacijos galėtų veiksmingai bendradarbiauti su rinkos priežiūros institucijomis.
- ❖ Pasisakykite už tai, kad į nacionalinę teisę būtų įtrauktos aiškios nuostatos dėl rinkos priežiūros ir kitų atitinkamų institucijų politinės ir finansinės nepriklausomybės užtikrinimo, o taip pat nuostatos dėl pakankamų finansinių ir žmogiškųjų išteklių bei mokymų prieinamumo srityje.
- ❖ Susisiekite su savo nacionalinio parlamento nariais, kurie yra suinteresuoti negalios ir prieinamumo klausimais. Jie gali jums padėti daryti spaudimą vyriausybei, kad būtų užtikrintas veiksmingas Akto įgyvendinimas.
- ❖ Susisiekite su savo Europos Parlamento nariais, kurie, jūsų nuomone, taip pat gali jus palaikyti. [leškoti jų kontaktinių duomenų](#).
- ❖ Susisiekite su savo nacionaline [lygybės įstaiga](#). Daugybė lygybės įstaigų yra įgalios apsaugoti asmenis su negalia nuo diskriminacijos ir skatinti jų lygybę, susijusią su galimybe naudotis prekėmis ir paslaugomis. Jos, kaip viešosios įstaigos, gali duoti teisinių patarimų ir padėti susisiekti su atitinkamomis vyriausybės institucijomis.
- ❖ Susisiekite su [nacionalinėmis žmogaus teisių institucijomis \(NŽTI\)](#) – viešosiomis įstaigomis, kurių vaidmuo yra ginti ir skatinti žmogaus teises nacionaliniu lygmeniu. Jose nagrinėjami įvairūs žmogaus teisių klausimai, įskaitant negalios teises ir žmogaus teises versle.

¹⁶ Viešųjų pirkimų direktyvos 42 straipsnis įpareigoja, rengiant viešųjų pirkimų technines specifikacijas, atsižvelgti į prieinamumą. Kalbant apie ES fondų paramos naudojimą, „rengiant ir įgyvendinant programas, ypač atsižvelgiama į prieinamumą asmenims su negalia“ ([Reglamento dėl bendrų nuostatų](#) 7 straipsnis).

Rinkos priežiūros institucijos

Rinkos priežiūros institucijoms ([žr. 2.7 dalį](#)) teks lemiamas vaidmuo užtikrinant, kad:

- į ES rinką pateikiamos paslaugos ir gaminiai, kuriems taikomas Aktas, atitiktų jo prieinamumo reikalavimus;
- ekonominės veiklos vykdytojai, tvirtinantys, kad, jiems laikantis Akte nustatyto prieinamumo reikalavimo, iš esmės pasikeistų jų paslaugos ir gaminiai arba jiems būtų sukuriama neproporcinga našta ([žr. 2.6 dalį](#)), pateiktų atitinkamus to įrodymus.

Institucijos, vykdydamos savo pareigas, privalo glaudžiai bendradarbiauti su negalios organizacijomis.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Nustatykite jūsų šalyje paskirtą rinkos priežiūros instituciją ir su ja susisieki. Akte teigiama, kad jos turėtų su jumis bendradarbiauti įgyvendinimo metu, todėl pasistenkite su jomis užmegzti tvirtus ryšius.

Negalios organizacijos ir kitos pilietinės visuomenės organizacijos

Negalios organizacijos (toliau – NO) Akte yra minimos kaip suinteresuotosios šalys. Jos yra laikomos svarbiomis rinkos priežiūros institucijų partnerėmis, vykdančiomis gaminių rinkos priežiūrą ir tikrinančiomis, ar paslaugos atitinka Akto reikalavimus. Šios organizacijos taip pat gali teikti skundus teismui arba kompetentingai administracinei įstaigai, kad būtų užtikrintas įsipareigojimų pagal Aktą (29.2 straipsnio b punktas) vykdymas.

NO dalyvaus, rengiant darniuosius standartus ir technines specifikacijas, kad būtų laikomasi Akte nustatytų prieinamumo reikalavimų. Galiausiai, šios organizacijos dalyvaus Europos Komisijos sudarytoje darbo grupėje, kad palengvintų ir stebėtų Akto įgyvendinimą (28 str.) bei prisidėtų prie Komisijos ataskaitų teikimo (33.4 str.).

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Pabendraukite su kitomis panašių interesų grupėmis, įskaitant tas, kurios atstovauja skirtingas negalias turinčius asmenis ir vyresnio amžiaus asmenų organizacijas, kad išsiaiškintumėte, ar galite su jomis bendradarbiauti Akto klausimais.

Dialogas su nacionalinėmis institucijomis yra veiksmingesnis, kai didžiosios koalicijos dalis susitaria dėl bendros strategijos, prieš susitikdama su vyriausybės atstovais.

- ❖ Nacionaliniu lygiu bendradarbiaukite su vartotojų organizacijomis, pavyzdžiui, Europos vartotojų organizacijų asociacijos ([BEUC](#)) nariais, siekdami juos informuoti apie Aktą ir jo ypatumus, kad jie galėtų geriau pasiruošti ginti vartotojų su negalia interesus, juos atstovaudami nacionaliniu lygmeniu.

Šios organizacijos paprastai palaiko ryšius su rinkos reguliavimo institucijomis ir atitinkamomis ministerijomis. Tai taip pat galėtų padėti atlikti kitą ilgalaikį atstovavimo darbą, įskaitant tas sritis, kurių šis Aktas neapima.

- ❖ Palaikydami ryšius su ministerijomis, rinkos priežiūros ar ekonomikos institucijomis, taip pat palaikykite nuolatinį dialogą su techniniais specialistais ir sprendimus priimančiais asmenimis vadovybės lygmeniu. Politikai ir aukštesnio lygmens vadovybė gali užtikrinti paramą ir išteklius techniniams ekspertams, kad jie galėtų veiksmingai atlikti savo vaidmenis.

Ekonominės veiklos vykdytojai

Viešieji ir privatūs ekonominės veiklos vykdytojai (bet kuris gamintojas, jo įgaliotasis atstovas, importuotojas, platintojas ar paslaugų teikėjas) privalo užtikrinti, kad bet kokie jų teikiami gaminiai ES rinkoje arba bet kokios jų teikiamos paslaugos, kurioms taikomas Aktas, atitiktų šio Akto reikalavimus.

Jie privalo bendradarbiauti su rinkos priežiūros institucijomis, kad nustatytų, ar buvo pažeista jų gaminių atitiktis Akto prieinamumo reikalavimams. Jei nustatoma neatitiktis, jie privalo nedelsdami imtis taisomųjų priemonių, kad užtikrintų gaminio atitiktį prieinamumo reikalavimams arba pašalintų gaminių iš rinkos (20.1 str.).

Daugiau informacijos apie [gaminiais užsiimančių ekonominės veiklos vykdytojų pareigas, žr. 2.3 dalyje](#), o [paslaugų teikėjų pareigas – 2.4 dalyje](#).

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Pabrėžkite, kad gamintojų (7.6 str.) ir importuotojų (9.4 str.) nurodytas kontaktinio centro adresas turėtų būti ne tik „lengvai suprantamas“, bet ir pasiekiamas asmenims su negalia.

Europos Komisija

Europos Komisija yra įgaliota pradėti pažeidimų nagrinėjimo procedūras prieš konkrečią valstybę narę, pavėluoto, neteisingo direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę ar jos taikymo atveju. Komisija apie tokius pažeidimus gali sužinoti iš piliečių skundų, Parlamento klausimų arba nepriklausomų konsultantų vykdomos stebėsenos. Plačiau apie pažeidimų nagrinėjimo procedūras, galite paskaityti [mūsų svetainėje](#).

Tam tikrais atvejais Komisija yra įgaliota priimti deleguotuosius aktus, kuriais patikslinami direktyvos I priede nustatyti prieinamumo reikalavimai (4.9 str.). Be to, ji gali prašyti Europos standartizacijos organizacijų parengti I priede nustatytų gaminių prieinamumo reikalavimų **darniuosius standartus**. Jei yra pernelyg vėluojama, standartizacijos organizacijos atmeta įpareigojimą arba jei standartas neatitinka Akto reikalavimų, Komisija gali priimti **įgyvendinimo aktus**, kuriais būtų nustatytos prieinamumo reikalavimus atitinkančios techninės specifikacijos.

Komisija taip pat yra įgaliota priimti **deleguotuosius aktus**¹⁷, siekdama užtikrinti sąveikumą arba patikslinti kriterijus, pagal kuriuos yra vertinama, ar prieinamumo reikalavimų laikymasis ekonominės veiklos vykdytojui gali sukurti neproporcingą našą (14.7 str.).

Galiausiai, Komisija peržiūrės direktyvos įgyvendinimą ir įvertins jos poveikį bei galės pasiūlyti papildomų tinkamų priemonių, kurios, prireikus, galėtų apimti teisinės priemonės (33 str.).

Darbo grupė

Europos Komisija sudarys darbo grupę kaip bendradarbiavimo ir keitimosi patirtimi platformą, skirtą geresniam akto įgyvendinimui. Ją sudarys:

- rinkos priežiūros institucijų atstovai;
- institucijos, atsakingos už paslaugų atitikties užtikrinimą;

¹⁷ [Įgyvendinimo akty ir deleguotųjų akty apibrėžtys yra pateiktos 1.4 dalyje.](#)

- NO;
- kitos suinteresuotosios šalys (28 str.).

Grupė:

- stebės nuostatų (14 str.) dėl esminių pakeitimų ir neproporcingos naštos ([žr. 2.6 dalį](#)) įgyvendinimą bei patars Komisijai šio straipsnio klausimais;
- konsultuos Komisiją dėl Akto nuostatų, susijusių su prieinamumo reikalavimais, įgyvendinimo (4 str.).

II dalis. Darbas, siekiant veiksmingo perkėlimo į nacionalinę teisę

Šiame skirsnyje siekiame paaiškinti, ką apima Aktas. Joje smulkiau išdėstysime svarbiausias Akto nuostatas, į kurias reikės atsižvelgti jų perkėlimo į nacionalinę teisę etape. Tuomet pasiūlysimė, kaip, prireikus, jas būtų galima patobulinti nacionaliniu lygmeniu. Taip pat aptarsime svarbius Akto vykdymo, stebėjimo ir ataskaitų teikimo aspektus bei Europos Komisijos apžvalgą, kaip valstybės narės įgyvendins šį aktą per ateinančius metus.

1. Taikymo sritis

Prieinamumo akto taikymo sritis yra ribota (2 str.). Akte daugiausia dėmesio skiriama skaitmeniniams gaminiams ir paslaugoms, bet jis neapima tokių sričių kaip sveikatos priežiūros paslaugos, švietimas, transportas, gyvenimo sąlygos ar buitinė technika. Apstatytos aplinkos prieinamumo reikalavimų įgyvendinimas priklauso nuo ES šalių valios. Aktas apima:

gaminis, kurie bus pateikti rinkai po 2025 m. birželio 28 d.:

- bendrosios paskirties vartotojų kompiuterių aparatinės įrangos sistemas (t. y. kompiuterius, planšetinius kompiuterius, nešiojamuosius kompiuterius) ir toms aparatinės įrangos sistemoms skirtas operacines sistemas (pvz., „Windows“ arba „MacOS“);
- mokėjimo terminalus (pavyzdžiui, parduotuvėse arba restoranuose);
- savitarnos terminalus, susijusius su paslaugomis, kurioms taikoma ši direktyva (bankomatus, bilietų pardavimo automatus, registracijos automatus ir interaktyvius informacijos teikimo savitarnos terminalus, išskyrus terminalus, kurie yra transporto priemonių, orlaivių, laivų arba riedmenų įmontuotos sudedamosios dalys);

- vartotojų galinius įrenginius su interaktyviais kompiuteriniais pajėgumais, naudojamais elektroninių ryšių paslaugoms teikti (kitais tariant, išmaniuosius telefonus arba planšetinius kompiuterius, kuriais galima skambinti);
- vartotojų galinius įrenginius su interaktyviais kompiuteriniais pajėgumais, naudojamais prieigai prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų (pavyzdžiui, tokią televizijos įrangą, kaip išmanieji televizoriai, apimantys skaitmeninės televizijos paslaugas);
- e. skaitykles (pavyzdžiui, „Amazon Kindle“ arba „Tolino“ e. skaityklę).

paslaugas, kurios bus teikiamos vartotojams po 2025 m. birželio 28 d.:

- elektroninių ryšių paslaugas (pavyzdžiui, telefonijos paslaugas);
- paslaugas, kuriomis suteikiama prieiga prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų (pavyzdžiui, televizijos kanalų svetainės arba tokios programėlės, kaip „BBC iPlayer“ bei tokios užsakomųjų vaizdo paslaugų platformos, kaip „Netflix“);
- šiuos keleivinio transporto paslaugų elementus (išskyrus miesto, priemiesčių ir regionines paslaugas, kurioms taikomi tik 5 punkte nurodyti elementai):
 1. interneto svetainės;
 2. mobiliąsias programas;
 3. elektroninius bilietus ir elektroninių bilietų pardavimo paslaugas;
 4. informacijos apie transporto paslaugas teikimą, įskaitant kelionių informaciją realiuoju laiku;
 5. interaktyvius savitarnos terminalus, išskyrus tuos, kurie yra transporto priemonių įmontuotos sudedamosios dalys.
- banko paslaugas vartotojams (pavyzdžiui, pinigų išėmimą, pervedimus, elektroninę bankininkystę, banko sąskaitos atidarymą);
- e. knygas;
- e. prekybą (reiškiančią interneto svetainės arba mobiliąsias programas, per kurias įmonės parduoda savo gaminius arba teikia paslaugas internetu).

kitus, su taikymo sritimi susijusius, elementus:

- atsakymus į skubios pagalbos pranešimus, kurie gaunami Europos bendrojo pagalbos telefono numeriu 112;
- apstatytą aplinką, kuria naudojasi paslaugų, kurioms taikoma ši direktyva, klientai (neprivaloma);

- gaminių ir paslaugų, kurioms taikoma ši direktyva, viešuosius pirkimus ([žr. 2.9 dalį](#));
- kitus arba būsimus ES teisės aktus, kuriuose nurodyti prieinamumo įpareigojimai ([žr. 2.9 dalį](#)).

Aktą konkrečiuose punktuose taip pat riboja tokios **išimtys**:

- savitarnos terminalai, kurie yra transporto priemonių, orlaivių, laivų arba riedmenų įmontuotos sudedamosios dalys, neprivalo būti prieinami;
- interneto svetainės, mobiliosios programos, elektroniniai bilietai ir elektroninių bilietų pardavimo paslaugos bei informacijos apie transporto paslaugas teikimas, įskaitant kelionių informaciją realiuoju laiku apie miesto, priemiesčių ir regionines transporto paslaugas, neprivalo būti prieinami;
- banko paslaugos apsiriboja vartotojams teikiamomis paslaugomis, išskyrus negalios darbą finansų sektoriuje (daugiau paaiškinimų ir patarimų [žr. 1.4 dalyje](#));
- Aktas netaikomas atsakymui į pranešimus, kurie gaunami nacionaliniais pagalbos telefono numeriais.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Paraginkite nacionalinių teisės aktų leidėjus **žvelgti už Prieinamumo akto taikymo srities ribų** ir įtraukti prieinamumo įpareigojimus, susijusius su aspektais, kurių Aktas neapima arba kurie jame yra nurodyti kaip neprivalomi.
 - **Išplėskite nacionalinių teisės aktų taikymo sritį**, apimdami:
 - visą transporto priemonių infrastruktūrą ir paslaugas, įskaitant tas, kurios yra susijusios su miesto, priemiesčių ir regioniniu transportu bei keleivinio transporto priemonėmis;
 - visas banko paslaugas;
 - gyvenimo sąlygas;
 - tokią būtinę techniką, kaip skalbimo mašinos, indaplovės, šaldytuvai ir t. t.;
 - turizmo paslaugas;
 - kitas gyvenimo sritis, kurios jums atrodo svarbios.
- ❖ Siūlant naujus gaminius ir paslaugas, bus svarbu juos susieti su atitinkamais I priedo prieinamumo reikalavimais ([žr. 2.14 dalį](#)) arba kartu su pasiūlymu pateikti atitinkamus prieinamumo reikalavimus.

- ❖ Pritaikykite prieinamumo reikalavimus, taikomus atsakymui Europos bendroju pagalba telefono numeriu 112 (I priedo V skirsnis), atsakymams į skambučius, gaunamus nacionaliniais pagalba telefono numeriais.

2. Prieinamumo reikalavimai

Valstybės narės privalo užtikrinti, kad ekonominės veiklos vykdytojai pateiktų rinkai **tik** tuos gaminius ir teiktų **tik** tas paslaugas, kurie atitinka I priede (4 str.) išdėstytus Akto prieinamumo reikalavimus ([žr. 2.14 dalį](#)). Žinoma, taikymo srityje nurodytos išimtys vis dar galioja ([žr. 2.1 dalį](#)).

Be to, 4 straipsnyje yra nurodyta, kad apstatytai aplinkai taikomi prieinamumo reikalavimai yra neprivalomi. Valstybės narės turės nuspręsti, ar juos reikės padaryti privalomais, ar ne.

Išimtis taip pat taikoma paslaugas teikiančioms labai mažoms įmonėms¹⁸. Tai yra didelis apribojimas, kadangi labai mažos įmonės ES daugiausiai teikia nefinansines paslaugas.¹⁹

ES šalys privalo parengti labai mažoms įmonėms skirtas gaires ir priemones, kad jos galėtų laikytis Akto, o tai padaryti jos privalo, įtraukdamos visas susijusias šalis, įskaitant negalios organizacijas (4.6 str.).

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Paraginkite savo nacionalinių teisės aktų leidėjus padaryti, jog apstatytai aplinkai taikomi prieinamumo reikalavimai taptų privalomi. Prieinamas bankomatas daugeliui negalios bus nenaudingas, jei jie negalės patekti į banko pastatą dėl jo neprieinamumo! Vienodų galimybių patekti į apstatytą aplinką užtikrinimas taip pat yra laikomas valstybių narių teisine pareiga pagal JT negalios teisių konvencijos 9 straipsnį.
- ❖ Rekomenduokite savo vyriausybei atnaujinti apstatytai aplinkai taikomus prieinamumo reikalavimus, atsižvelgiant į tai, kas siūloma Akte, ir į [Europos standartą EN 17210](#) dėl apstatytos aplinkos prieinamumo. Labiausiai tikėtina, kad jūsų šalyje jau yra parengti statybos kodeksai ir reglamentai dėl negalios prieinamumo, todėl tai yra puiki galimybė juos dar labiau patobulinti.

¹⁸ Įmonės, kuriose dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurių metinės apyvartos arba metinio balanso suma neviršija 2 mln. EUR.

¹⁹ Remiantis [Europos Komisijos 2016-2017 m. metine ataskaita dėl Europos MVĮ](#), labai mažos įmonės yra dažniausia mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) rūšis, sudaranti 93,0 % visų įmonių ir 93,2 % visų MVĮ ne finansų verslo sektoriuje.

- ❖ Paaiškinkite, kad Akte numatyto prieinamumo reikalavimo netaikant paslaugas teikiančioms labai mažoms įmonėms, dauguma paslaugų teikėjų ir toliau galės trukdyti milijonams potencialių klientų naudotis paslaugomis dėl prieinamumo trūkumo. Be to, Akte joms taip pat yra palikta lankstumo tais atvejais, kai dėl prieinamumo taikymo būtų sukurta neproporcinga našta (žr. toliau). Todėl labai mažos įmonės taip pat turėtų būti įtrauktos į nacionalinius teisės aktus.
- ❖ Paklauskite savo vyriausybės apie jos planus parengti gaires ir priemones, skirtas labai mažoms įmonėms, kad jos galėtų laikytis Akto, ir išreikškite suinteresuotumą padėti, jei turite tokią galimybę.

3. Gaminiais užsiimančių ekonominės veiklos vykdytojų pareigos

Remiantis III skyriumi, Aktas apima gamintojus (7 str.), jų įgaliotuosius atstovus (8 str.), importuotojus (9 str.) ir platintojus (10 str.). Jie privalo užtikrinti, kad ES rinkai būtų teikiami tik prieinami gaminiai. Gamintojai turi atlikti atitikties vertinimo procedūrą pagal IV priedą ([žr. 2.14 dalį](#)), ir pažymėti gaminius CE ženklu, laikomu atitikties garantija (7.2 str.). Importuotojai turi užtikrinti, kad šis vertinimas būtų atliktas ir gaminys būtų pažymėtas CE ženklu prieš importuojant bet kokį gaminį (9.2 str.). Tuo tarpu platintojai privalo patikrinti, ar jų platinamas gaminys yra pažymėtas CE ženklu (10.2 str.).

Jei, bet kuriuo metu, ekonominės veiklos vykdytojas nustato, kad gaminys neatitinka Akte nustatytų prieinamumo reikalavimų, jis privalo nedelsdamas imtis taisyklių priemonių arba pašalinti gaminį iš rinkos. Gamintojai (7.8 str.) ir importuotojai (9.8 str.) privalo registruoti Akto reikalavimų neatitinkančius gaminius, ir pateikti visą techninę informaciją jos prašančiai nacionalinei institucijai. Tuo tarpu gamintojai (7.9 str.), importuotojai (9.9 str.) ir platintojai (10.6 str.) privalo bendradarbiauti su rinkos priežiūros institucijomis, kad užtikrintų gaminio atitiktį.

Gamintojai (7.6 str.) ir importuotojai (9.4 str.) privalo nurodyti vieną kontaktinio centro adresą, kuriuo būtų galima susisiekti. Kontaktiniai duomenys galutiniams naudotojams ir rinkos priežiūros institucijoms privalo būti pateikiami lengvai suprantama kalba.

Gamintojai (7.7 str.), importuotojai (9.5 str.) ir platintojai (10.2 str.) taip pat privalo užtikrinti, kad prie gaminio būtų pridėtos instrukcijos ir saugos informacija galutiniams naudotojams lengvai suprantama kalba.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Pabrėžkite savo nacionalinių teisės aktų leidėjams, kad gamintojų ir importuotojų gaminių, neatitinkančių Akto reikalavimų, registras privalo būti viešas ir prieinamas, kad procese galėtų veiksmingai dalyvauti NO.
- ❖ Atkreipkite dėmesį į tai, kad turėtų būti numatytas daugiau nei vienas būdas susisiekti su gamintojų ir importuotojų nurodytu kontaktiniu centru (telefonu, internetu, asmeniškai) ir visi jie turėtų būti prieinami.
- ❖ Paskatinkite gamintojus naudotis Europos standartu „Tinkamumas visiems. Produktų, prekių ir paslaugų prieinamumas pagal tinkamumo visiems požiūrį. Naudotojų rato plėtimas“, siekiant kurti gaminius, kurie būtų prieinami plačiam naudotojų ratui, įskaitant asmenis su negalia.

4. Paslaugų teikėjų pareigos

Paslaugų teikėjai privalo užtikrinti, kad jų paslaugos būtų projektuojamos ir teikiamos pagal šio straipsnio (13.1 str.) prieinamumo reikalavimus ir paaiškinti, kaip paslaugos juos atitinka. Informacija turi būti skelbiama viešai, raštu ir žodžiu, tokiu būdu, kuris yra prieinamas asmenims su negalia (13.2 str.).

Paslaugų teikėjai privalo užtikrinti, kad jų paslaugos ir toliau atitiktų prieinamumo reikalavimus, net pasikeitus paslaugų charakteristikoms, arba prieinamumo reikalavimams, darniesiems standartams ar techninėms specifikacijoms, kurias jos turi atitikti (13.3 str.).

Jie taip pat privalo nedelsdami imtis taisomųjų priemonių, jei paslaugos neatitinka Akto prieinamumo reikalavimų, apie tai informuodami nacionalines institucijas ir su jomis bendradarbiaudami (13.4-13.5 str.).

Tačiau, skirtingai nei kiti ekonominės veiklos vykdytojai, paslaugų teikėjai neprivalo turėti nei paskirto kontaktinio centro, nei registruoti neprieinamų paslaugų ar gaminių, kuriais jie naudojami paslaugų teikimui.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Pabrėžkite savo vyriausybei, kad paslaugų teikėjai turėtų registruoti savo neprieinamas paslaugas ir gaminius, kuriais jie naudojami paslaugų teikimui. Šis registras privalo būti viešas ir pateiktas prieinamais formatais. Šios informacijos prieinamumas padės įtraukti negalios organizacijas ir geriau įvertinti šio Akto poveikį ir būtinus pakeitimus Europos Komisijos peržiūros metu.

- ❖ Paprašykite savo teisės aktų leidėjų įpareigoti paslaugų teikėjus padaryti savo kontaktinius centrus prieinamus asmenims su negalia keliais būdais (pvz., telefonu, internetu ir asmeniškai).
- ❖ Paskatinkite gamintojus naudotis [Europos standartu „Tinkamumas visiems. Produktų, prekių ir paslaugų prieinamumas pagal tinkamumo visiems požiūrį. Naudotojų rato plėtimas“](#), galinčiu jiems padėti kurti ir teikti paslaugas, prieinamas plačiajai naudotojų įvairovei, įskaitant asmenis su negalia.

5. Pareigos, susijusios su atsakymu į skubios pagalbos pranešimus, kurie gaunami Europos bendroju pagalbos telefono numeriu 112

Aktu ES šalys yra įpareigojamos užtikrinti, kad tinkamiausio bendrojo pagalbos centro (BPC) atsakymas į skubios pagalbos pranešimus, gautus Europos bendroju pagalbos telefono numeriu 112, atitiktų Akto I priedo V skirsnyje ([žr. 2.14 dalį](#)) pateiktus konkrečius prieinamumo reikalavimus (4.8 str.). Praktikoje, BPC privalo turėti galimybę naudoti sinchronizuotą balso ir teksto ryšį (įskaitant realiuoju laiku perduodamą tekstą) arba, kai teikiama vaizdo medžiaga, balsą, tekstą (įskaitant realiuoju laiku perduodamą tekstą) ir vaizdo medžiagą, sinchronizuotus kaip įvairiapusį ryšį.

Šiuo tikslu, dabartinės telekomunikacijų technologijos ir paskirto BPC naudojama įranga privalo būti papildytos technologijomis, pagrįstomis IP (interneto protokolo) tinklais. BPC turi būti įrengtos naujausios komunikacijos priemonės, kuriomis naudojantis būtų galima lengvai bendrauti su asmenimis su negalia, o tai reiškia, kad į skambučius turėtų būti galima atsakyti realiuoju laiku perduodamu tekstu arba įvairiapusiu ryšiu.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Priminkite savo vyriausybėms, kad pagal [Europos elektroninių ryšių kodeksą](#) jos privalo užtikrinti, kad kiekvienas žmogus, įskaitant asmenis su negalia, turėtų teisę nemokamai kreiptis į pagalbos tarnybas skubios pagalbos pranešimu, surinkdamas Europos bendrąjį pagalbos telefono numerį 112 ir bet kurį, šalies nustatytą, nacionalinį pagalbos telefono numerį.

- ❖ Paskatinkite, kad jūsų šalis išplėstų prieinamumo reikalavimus, kad jie būtų taikomi ne tik atsakymams Europos bendrojo pagalbos telefono numeriu 112, bet ir nacionaliniais pagalbos telefono numeriais.
- ❖ Paaiškinkite savo vyriausybei, kad dabartinės, BPC naudojamos, telekomunikacijų technologijos privalo būti papildytos technologijomis, paremtomis IP (internetų protokolo) tinklais, kurie yra žymiai prieinamesni ir veiksmingesni skubios pagalbos atveju (pavyzdžiui, jais galima nustatyti skambinančiojo teksto, vaizdo ir vietos informaciją, o tai gali padėti optimizuoti atsaką).
- ❖ Paraginkite savo vyriausybę parengti aiškius planus su vykdymo grafikais ir trumpesniais galutiniais terminais, siekiant įgyvendinti skubios pagalbos pranešimų prieinamumo reikalavimus ir atnaujinti technologijas, naudojant interneto protokolą, kadangi tai yra skubios pagalbos klausimas.
- ❖ Paaiškinkite savo vyriausybei, kad nors tokie naujoviški sprendimai, kaip 112 mobiliosios programos arba socialiniai tinklai vis labiau populiarėja, tačiau jų integravimas į esamas informacines sistemas yra sudėtingas ir brangus. Be to, vienas iš pagrindinių Akto ir Elektroninių ryšių kodekso tikslų yra užtikrinti sąveikumą visoje ES, kad asmuo su negalia galėtų kreiptis pagalbos numeriu 112, naudodamasis realiuoju laiku perduodamu tekstu arba įvairiapusiu ryšiu, kaip tai darome šiais laikais, skambindami balsu.
- ❖ Siekdami gauti daugiau patarimų dėl skubios pagalbos pranešimų prieinamumo, žr. [ENF išteklius dėl Europos elektroninių ryšių kodekso \(EERK\) perkėlimo į nacionalinę teisę](#) (o konkrečiau, EERK priemonių rinkinio 2.12 dalį).

6. Esminis keitimas ir neproporcinga našta

Ekonominės veiklos vykdytojams prieinamumo reikalavimai nebus taikomi, jeigu dėl tokių reikalavimų iš esmės pasikeis jų teikiamų gaminių arba paslaugų pagrindinis pobūdis (14.1 straipsnio a punktas) arba jeigu dėl reikalavimų laikymosi, ekonominės veiklos vykdytojui bus sukelta neproporcinga našta (14.1 straipsnio b punktas). Jie privalo tai įrodyti atlikdami vertinimą (14.2 str.) pagal Akto VI priedą ir, paprašius, šią informaciją pateikti rinkos institucijoms (14.3 str.).

Gaminiais užsiimančios labai mažos įmonės tokį vertinimą privalo atlikti tik to konkrečiai paprašius rinkos priežiūros institucijai (14.4 str.).

Ekonominės veiklos vykdytojams, gaunantiems išorinį finansavimą, skirtą pagerinti prieinamumą, neleidžiama naudotis „neproporcingos naštos“ sąlyga (14.6 str.).

Be to, Komisija taip pat gali priimti deleguotąjį aktą, kuriame būtų patikslinti išimties vertinimo kriterijai. Tai darydama, ji ne tik apsvarstys galimą naudą asmenims su negalia ir funkcinių sutrikimų turintiems asmenims, kurių yra žymiai didesnė grupė, bet ir tiksliau atsižvelgs į tuos asmenis, kurie gautų naudos iš geresnio prieinamumo, pavyzdžiui, vyresnio amžiaus asmenis (14.7 str.).

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Reikalaukite iš nacionalinių institucijų, kad ekonominės veiklos vykdytojų atlikti vertinimai būtų prieinamos viešai, įskaitant prieigą asmenims su negalia. Tai bus naudinga stebėsenos ir ataskaitų teikimo tikslais, o taip pat Europos Komisijai peržiūrint šį Aktą.
- ❖ Priminkite savo nacionalinių teisės aktų leidėjams, kad JT negalios teisių komitetas savo bendroje pastaboje Nr. 2 (2014 m.) dėl prieinamumo nesutinka su neproporcingos naštos, susijusios su prieinamumu, sąvoka. Joje pažymėta, kad: „įsipareigojimas įgyvendinti prieinamumą yra besąlygiškas.“²⁰
- ❖ Pabrėžkite, kad kituose ES vidaus rinkos teisės aktuose tokia išimtis nėra įprasta. Todėl nacionaliniuose teisės aktuose šis straipsnis turėtų būti arba visiškai išbrauktas, arba turėtų būti labai atidžiai ir siaurai apibrėžti pagrindai, kuriais remiantis, būtų galima taikyti išimtis pagal Akto VI priedą.
- ❖ Reikalaukite, kad būtų įdiegtos veiksmingos priemonės, kad ekonominės veiklos vykdytojai nepiktnaudžiautų „neproporcingos naštos“ ir „esminio keitimo“ nuostatomis, siekdami išvengti Akto laikymosi.

7. Gaminiam taikoma rinkos priežiūra ir Sąjungos apsaugos procedūra

Rinkos priežiūros institucijų vaidmuo yra užtikrinti veiksmingą Akto taikymą. ES šalys privalo užtikrinti, kad šios institucijos turėtų pakankamai įgaliojimų, išteklių ir žinių, kad galėtų tinkamai vykdyti savo funkcijas.²¹

²⁰ Žr. [Bendrosios pastabos Nr. 2 \(2014 m.\) dėl 9 straipsnio „Prieinamumas“](#) 25 punktą.

²¹ [Reglamento \(EB\) Nr. 765/2008](#) 18.3 straipsnis

Šios institucijos tikrins, ar ekonominės veiklos vykdytojai laikosi Akto, ir ar ekonominės veiklos vykdytojai, besinaudojantys „neproporcingos naštos“ arba „esminių keitimų“ nuostatomis, teisingai atlieka atitinkamus vertinimus (19.2 str.). Rinkos priežiūros institucijų turima informacija apie atitiktį arba vertinimą, susijusį su „neproporcinga našta“ arba „esminiais keitimais“, vartotojams jos paprašius, turės būti teikiama prieinamu formatu. Tačiau, esant tam tikroms sąlygoms, pavyzdžiui, siekiant apsaugoti komercines paslaptis arba asmens duomenis,²² tokia informacija vartotojui gali būti neteikiama (19.3 str.).

Neatitikties atveju, rinkos priežiūros institucijos reikalaus, kad atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas imtųsi atitinkamų taisomųjų veiksmų, kad užtikrintų gaminio atitiktį Akte nurodytiems prieinamumo reikalavimams. Priešingu atveju, ekonominės veiklos vykdytojas bus įpareigotas pašalinti gaminį iš rinkos (20.1 str.). Vienai ES šaliai pareikalavus pašalinti gaminį iš ES rinkos dėl prieinamumo trūkumo, kitos šalys privalo padaryti tą patį (21.2 str.).

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Su nacionalinių teisės aktų leidėjais aptarkite, kuris viešasis subjektas, šio Akto įgyvendinimo tikslu, priims rinkos priežiūros institucijos vaidmenį.
- ❖ Taip pat aptarkite, kaip vyriausybė užtikrins, kad rinkos priežiūros institucijos būtų deramai finansuojamos, aprūpintos personalu ir apmokytos, kad jos galėtų tinkamai atlikti savo darbą.
- ❖ Pasiūlykite nacionalinėms institucijoms pasinaudoti jūsų praktine patirtimi ir paprašykite:
 - viešos ir prieinamos informacijos apie ekonominės veiklos vykdytojų atitiktį šiam Aktui arba bet kokį vertinimą dėl automatiško išimties taikymo. Išreikškite susirūpinimą dėl to, kad atsisakymas teikti šią informaciją dėl konfidencialumo priežasčių, trukdys skaidrumui ir negalią turinčių galutinių naudotojų dalyvavimui stebėsenos ir ataskaitų teikimo procedūrose, nors toks dalyvavimas Akte yra numatytas;
 - prieinamų vykdymo užtikrinimo procedūrų.
- ❖ Pasiūlykite viešą duomenų bazę, kuri būtų panaši į [RAPEX](#),²³ sukurta vartotojų saugos srityje ir kurioje būtų pateikta reikalavimų neatitinkančių gaminių apžvalga.

²² Žr. [Reglamento \(EB\) Nr. 765/2008](#) 19.5 straipsnį

²³ Tai yra Europos Komisijos interneto svetainė, todėl ENF negali užtikrinti jos turinio prieinamumo.

8. Paslaugų atitiktis

Valstybės narės turės paskirti specialią instituciją, kuri:

- a) tikrins, ar paslaugos atitinka Akte nustatytus prieinamumo reikalavimus, ir bet kokį paslaugų vertinimą, skirtą atleisti jų teikėjus nuo šių reikalavimų laikymosi;
- b) imsisi tolesnių veiksmų dėl skundų ar pranešimų dėl paslaugų neatitikties;
- c) įsitikins, ar paslaugų teikėjai ėmėsi būtinų taisomųjų veiksmų, siekdami laikytis Akto (23.2 str.).

Valstybės narės privalo užtikrinti, kad visuomenė būtų informuojama apie paskirtų institucijų egzistavimą, jų vaidmenį, darbą ir sprendimus. Ši informacija yra prieinama ne automatiškai, o tik jos paprašius.

Nacionalinės vyriausybės turi periodiškai atnaujinti anksčiau minėtų užduočių vykdymo procedūras (23.1 str.).

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Reikalaukite iš nacionalinių teisės aktų leidėjų:
 - aiškesnių paslaugų atitikties tikrinimo terminų ir metodų. Tai taip pat reiškia, jog reikia pasitikslinti, ką reiškia žodis „reguliarus“ atnaujinimas;
 - kad kiekvieną kartą, prireikus atnaujinti procedūras, reikėtų pasikonsultuoti su NO;
 - kad kontaktinė ir kitokia institucijų informacija būtų automatiškai prieinama, kad NO galėtų veiksmingai su jomis bendradarbiauti;
 - prieinamų, lengvai randamų ir paprastų skundų nagrinėjimo procedūrų.

9. Prieinamumo reikalavimai kituose Sąjungos aktuose

Akte išdėstyti prieinamumo reikalavimai taip pat bus privalomi gaminiams ir paslaugoms, kuriems taikomas Aktas ir kuriuos valdžios institucijos pirks asmenims iš viešojo sektoriaus arba perkančiosios organizacijos personalo vartojimo reikmėms (24.1 str.).²⁴ Pavyzdžiui, jei viešojo administravimo institucija personalui perka naujus kompiuterius, šie kompiuteriai privalo atitikti Akte nurodytus reikalavimus.

²⁴ Žr. [direktyvos 2014/24/ES](#) 42 straipsnio 1 dalį ir [direktyvos 2014/25/ES](#) 60 straipsnio 1 dalį

Be to, pagal I priedo VI skirsnyje nustatytus prieinamumo reikalavimus, bet kuriam kitam viešai perkamam gaminiui taip pat galima daryti atitikties prielaidą (24.2 str.), o tai reiškia, kad, viešosioms įstaigoms paprašius šių reikalavimų viešojo pirkimo techninėse specifikacijose, jos laikysis prieinamumo įsipareigojimų, kurių jos privalo laikytis pagal Viešųjų pirkimų direktyvą ir kitus ES teisės aktus (pavyzdžiui, susijusius su ES fondais). Pavyzdžiui, viešojo administravimo institucijai panorėjus įsigyti naują spausdintuvą su jutikliniu ekranu, siekdama įsitikinti, kad jutiklinis ekranas bus prieinamas, ji gali pasinaudoti prieinamumo reikalavimais, susijusiais su šiuo konkrečiu elementu (naudotojo sąsaja). Svarbiausia bus taikyti I priedo VI skirsnyje nustatytus prieinamumo reikalavimus ([žr. 2.14 dalį](#)).

Pareiga pirkti prieinamus gaminius, paslaugas ir infrastruktūrą jau yra numatyta ES Viešųjų pirkimų direktyvoje.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Reikalaukite, kad I priedo VI skirsnis taptų privalomas visiems gaminiams ir paslaugoms, kurie viešuosiuose pirkimuose būtų perkami iš mokesčių mokėtojų pinigų.
- ❖ Reikalaukite, kad Akto III priede nustatyti prieinamumo reikalavimai apstatytai aplinkai taip pat būtų privalomi viešiesiems pastatų, infrastruktūros ir viešųjų darbų pirkimams.
- ❖ Reikalaukite, kad minėti gaminių, paslaugų ir apstatytos aplinkos prieinamumo reikalavimai taip pat būtų privalomi, kai yra naudojamos ES lėšos.
- ❖ Pabrėžkite, kad tiek viešųjų pirkimų vykdymas, tiek ES lėšų naudojimas įpareigoja institucijas laikytis prieinamumo asmenims su negalia reikalavimų, ir kad Aktas padeda šio įpareigojimo laikytis praktiškai.

10. Vykdyto užtikrinimas

Valstybės narės privalo užtikrinti, kad šis Aktas būtų tinkamai taikomas, suteikdamos vartotojams, viešojo sektoriaus įstaigoms, privačioms asociacijoms ar kitoms susijusioms organizacijoms (pavyzdžiui, negalios organizacijoms) galimybę kreiptis į teismą (arba kompetentingą administracinę įstaigą), šio Akto pažeidimo atvejais (29.1-29.2 str.). Tačiau tai netaikoma, teisę pažeidus valstybės institucijoms (29.3 str.).

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Reikalaukite iš nacionalinių teisės aktų leidėjų:
 - plano, kuriuo būtų siekiama užtikrinti, kad negalią turintys asmenys ir juos atstovaujanti organizacija galėtų kreiptis į teismą arba atitinkamą administracinę instituciją;
 - palaikymo, siekiant mažinti neprieinamumą, didelę finansinę naštą ir ilgai trunkančias teisinių veiksmų procedūras;
 - priemonių, užtikrinančių, kad negalią turintys asmenys taip pat galėtų imtis kolektyvinių teisinių veiksmų, valdžios institucijoms pažeidus Aktą.
- ❖ Iš anksto planuokite strateginį bylinėjimąsi, kadangi pagal Aktą negalios organizacijos turi teisę paduoti ekonominės veiklos vykdytoją į teismą, jei jis nesilaiko šių teisės aktų.

11. Sankcijos

Akte yra numatytos sankcijos už ekonominės veiklos vykdytojų padarytus pažeidimus (30.1 str.). Be sankcijų, ekonominės veiklos vykdytojai taip pat privalo išspręsti kilusią problemą (30.2 str.). Siekiant nustatyti sankcijos dydį, privaloma atsižvelgti į reikalavimų nesilaikymo mastą, įskaitant jo rimtumą, ir į reikalavimų neatitinkančių gaminių vienetų skaičių, o taip pat į poveikį patiriančių asmenų skaičių. (30.4 str.). Pažeidus Aktą, sankcijos nebus skiriamos viešųjų pirkimų vykdytojams (30.5 str.).

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Reikalaukite iš nacionalinių teisės aktų leidėjų, kad nacionalinėse taisyklėse:
 - būtų paaiškinta, kaip bus nustatoma neatitiktis ir vertinamos jos pasekmės. Asmenų skaičius nėra pakankamas kriterijus, tačiau jei neprieinamumas rimtai veikia vieno žmogaus gyvenimą, į tai turėtų būti žiūrima rimtai;
 - nustatykite tinkamą vykdymo užtikrinimo įstaigą, besivadovaujančią nustatyta metodika ir procedūromis;
 - užtikrinkite palankias sąlygas (pavyzdžiui, galimybę naudotis konsultavimosi procedūromis, dokumentais) ir gaukite garantiją, kad jūsų organizacijos galės dalyvauti, nustatant vertinimo taisykles;
 - įtraukite sankcijas, kurios bus taikomos, valdžios institucijoms pažeidus Aktą.
- ❖ Pasiūlykite savo vyriausybei, ką reikėtų daryti su pinigais, gautais, paskyrus sankcijas. Jie galėtų būti pridėti prie viešojo finansavimo lėšų, siekiant pagerinti prieinamumą.

12. Perkėlimas į nacionalinę teisę ir pereinamojo laikotarpio nuostatos

Nuostatos dėl Akto perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio, per kurį nacionalinės vyriausybės turi priimti ir paskelbti Aktą, yra labai sudėtingos (31 str.), o kai kuriems gaminiams ir paslaugoms numatytas laikotarpis yra neproporcingai ilgas (32 str.). Pavyzdžiui, remiantis tekstu, Europos bendrasis pagalbos telefono numeris 112 gali likti nepasiekiamas iki 2027 m., o bilietų pardavimo automatai nuo jų naudojimo pradžios gali likti neprieinami net iki 20 metų.

Pagrindiniai galutiniai terminai yra išsamiai aprašyti šio priemonių rinkinio [1.2 dalyje](#) ir [mūsų pirmojoje šio Akto analizėje](#). Svarbu nepamiršti, kad niekas netrukdo šalims šio Akto nuostatų perkelti į nacionalinę teisę ir jas įgyvendinti anksčiau, nei nustatyti galutiniai terminai. Tas pats galioja ekonominės veiklos vykdytojams. Jie gali jau dabar atsižvelgti į būsimą teisinę pareigą ir prie jos prisitaikyti iš anksto.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Jei įmanoma, pareikalaukite ankstesnių įgyvendinimo terminų.
- ❖ Paaiškinkite, kad vėlavimas, susijęs su kai kuriais aspektais (pavyzdžiui, bilietų pardavimo automatų prieinamumu), mažina reikšmingą Akto poveikį daugeliui negalios, o kai kuriais atvejais (pvz., Europos pagalbos telefono numerio) kelia pavojų jų gyvybei.

13. Ataskaitų teikimas ir peržiūra

Europos Komisija ne vėliau kaip iki 2030 m. birželio 28 d., o po to – kas penkerius metus privalo pateikti Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui šio Akto taikymo ataskaitą (33.1 str.). Peržiūros metu taip pat bus nagrinėjamos tos Akto dalys, kurios yra neprivalomos (pavyzdžiui, reikalavimai apstatytai aplinkai) ir leidžiančios daryti išimtis (pavyzdžiui, paremtas neproporcinga našta arba esminių pakeitimų nuostatomis), bei Akto taikymas viešųjų pirkimų atveju, neatsižvelgiant į tai ar į teisės aktus reikia įtraukti naujus gaminius ir paslaugas ar ne. Remdamasi vertinimu, Komisija gali nuspręsti pasiūlyti naujų teisėkūros priemonių, skirtų atnaujinti Aktą (33.2 str.). Reikalaujama, kad valstybės narės laiku pateiktų Komisijai visą informaciją, būtiną ataskaitoms parengti (33.3 str.). Rengiant šią ataskaitą taip pat bus konsultuojamasi su negalios organizacijomis (33.4 str.).

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Aptarkite su nacionalinėmis institucijomis, kurios įstaigos vykdys stebėseną ir kaip tai bus konkrečiai daroma.
- ❖ Pasinaudokite savo teise pasikonsultuoti su nacionalinėmis institucijomis arba dalyvauti, vykdant stebėseną ir teikiant ataskaitas. Taip bus užtikrinta, kad į informaciją, kurią jūsų šalis teikia Komisijai ataskaitų teikimo tikslais, bus įtraukti visi klausimai, kurie turi įtakos asmenims su negalia jūsų šalyje.
- ❖ [Paprašykite savo Europos Parlamento nario Komisijai pateikti klausimų](#), kad ji pradėtų pažeidimo nagrinėjimo procedūrą, jei jūsų šalis nesilaiko šio Akto.
- ❖ Praneškite [Komisijai apie bet kokius, su Akto įgyvendinimu susijusius, pažeidimus, padarytus jūsų šalyje](#). Tai galite padaryti tiesiogiai [susisiekdami su Komisija](#) arba per mus. Informuokite mus apie bet kokį netinkamą veikimą nacionalinių reguliavimo institucijų ir jūsų vyriausybės vardu.

14. Priedai

Prieinamumo akto priedai yra labai svarbūs praktiniam Akto įgyvendinimui. Jei kyla abejonių, ar gaminys arba paslauga yra prieinami pagal Akta, galite peržvelgti priedus ir pamatyti, ar atitinkamas gaminys arba paslauga jį atitinka. Išsamesnis kiekvieno, toliau nurodyto, priedo aprašymas yra pateiktas [mūsų Prieinamumo akto analizėje](#):

- I priedas. Prieinamumo reikalavimai.
 - I skirsnis. Bendrieji prieinamumo reikalavimai visiems gaminiams ir konkretūs prieinamumo reikalavimai kiekvienam gaminiui.
 - II skirsnis. Bendrieji reikalavimai individualaus naudojimo gaminiams, išskyrus savitarnos arba mokėjimo terminalus.
 - III skirsnis. Bendrieji reikalavimai visoms paslaugoms (išskyrus miesto, priemiesčių ir regionines transporto paslaugas).
 - IV skirsnis. Konkretūs reikalavimai kiekvienai paslaugai.
 - V skirsnis. Konkretūs reikalavimai skambučių centrams, atsakantiems ir reaguojantiems į skubios pagalbos skambučius, gaunamus Europos bendruoju pagalbos telefono numeriu 112.
 - VI skirsnis. Bendrieji gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimai, vykdant viešuosius pirkimus arba įrodant atitiktį pagal kitas ES teisės aktų prieinamumo nuostatas.

- VII skirsnis. Funkcinio veiksmingumo kriterijai.²⁵
- II priedas. Neprivalomi pavyzdžiai, kaip įvykdyti I priede išdėstytus prieinamumo reikalavimus.
- III priedas. Neprivalomi reikalavimai, taikomi apstatytai aplinkai.
- IV priedas. Procedūra, pagal kurią gaminių gamintojai vertina ir deklaruoja, ar jie atitinka Prieinamumo aktą.
- V priedas. Informacija, kurią paslaugų teikėjai privalo surinkti, kad įrodytų, jog laikosi Prieinamumo akto.
- VI priedas. Kriterijai išimties vertinimui, remiantis neproporcinga našta.

Patarimai negalios organizacijoms

- ❖ Įsitikinkite, kad prieinamumo reikalavimai būtų išversti ir įtraukti į jūsų nacionalinius teisės aktus bei pasiūlykite naujų, panašių reikalavimų gaminiams ir paslaugoms, kuriems šis Aktas netaikomas.
- ❖ Taip pat galite pasiūlyti naujus reikalavimus (jei jų nėra jūsų šalyje), kuriems šis Aktas netaikomas, pavyzdžiui, kokybės standartus tokioms audiovizualinio turinio prieigos paslaugoms, kaip subtitrai kurtiesiems ir neprigirdintiems, garso komentarai, vertimas į gestų kalbą ir įgarsinti subtitrai. Tačiau Aktas nereglamentuoja prieinamo audiovizualinio turinio kiekio, nes jis yra susijęs su Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos perkėlimu į nacionalinę teisę.²⁶
- ❖ Laukdami, kol bus paskelbti darnieji standartai, skirti įrodyti atitiktį Akto reikalavimams, ekonominės veiklos vykdytojams dėl visų IRT gaminių ir paslaugų (įskaitant savitarnos terminalus) galite rekomenduoti laikytis standarto [EN 301 549 „Prieinamumo reikalavimai, skirti IRT produktams ir paslaugoms“](#) (V3.1.1 versija).
- ❖ Apstatytos aplinkos atveju, galite remtis pirmuoju [Europos standartu „Apstatytosios aplinkos prieinamumas ir naudojimo patogumas“ \(prEN 17210\)](#), kuris netrukus bus paskelbtas ir kuriame bus pateikti daug išsamesni išorinės ir vidinės apstatytos aplinkos prieinamumo kriterijai. Daugelis šalių taip pat turi gana ambicingus nacionalinius standartus, todėl svarbu juos nurodyti Akto grindžiamose nacionalinėse taisyklėse ir juos padaryti privalomais.

²⁵ Šie kriterijai privalo būti taikomi, kai I priedo ankstesniuose skirsniuose nustatyti prieinamumo reikalavimai neapima vienos ar daugiau gaminių ir paslaugų funkcijų arba kai kriterijai asmenims su negalia suteikia lygiavertį arba didesnį prieinamumą. Tai ypač svarbu naujoviškiems gaminiams ar paslaugoms, kurie galėjo būti neįtraukti į Prieinamumo akto taikymo sritį (pvz., virtualūs namų asistentai, galintys atlikti kompiuterio arba telefono užduotis).

²⁶ Daugiau informacijos rasite ENF priemonių rinkinyje, susijusiam su [Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva \(AŽPD\) \(word formatu\)](#) | [AŽPD \(pdf formatu\)](#).

- ❖ Tuo tarpu e. knygų atveju, leidėjams galite rekomenduoti laikytis pramonės standarto [ePub 3](#), kadangi jame jau yra numatyti prieinamumo reikalavimai.
- ❖ BPC, dirbantiems su prieinamais skubios pagalbos skambučiais, galite rekomenduoti pradėti įgyvendinti „[Naujos kartos 112](#)“ (angl. *Next Generation 112*) prieigą kaip priemonę, skirtą užtikrinti realiuoju laiku perduodamą tekstą ir įvairiapusį ryšį.
- ❖ Rekomenduokite ekonominės veiklos vykdytojams taikyti Europos standartą [EN 17161 „Prieinamumas pagal tinkamumo visiems požiūrį“](#), nes jis jiems padės pasiekti geresnių prieinamumo rezultatų.

15. Kiti aspektai, kuriuos galėtumėte padaryti

Galite pasinaudoti Prieinamumo akto perkėlimo į nacionalinę teisę galimybe, kad pasisakytumėte už kitus, su prieinamumu susijusius, aspektus. Pavyzdžiui:

- ❖ paraginkite įsteigti nepriklausomą patariamąjį komitetą, kuris turėtų aiškius įgaliojimus ir finansavimą, kad negalią turintys ekspertai galėtų dalyvauti kaip nacionalinės reguliavimo institucijos dalis.
- ❖ didinkite informuotumą apie tai, kad šis Aktas prisidės prie tinkamo Europos audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos ir Europos elektroninių ryšių kodekso įgyvendinimo, ES keleivių teisių palaikymo ir geležinkelių prieinamumą reglamentuojančių teisės aktų įgyvendinimo, ir tai, kad jis yra suderintas su Žiniatinklio prieinamumo direktyva (o tai reiškia, kad interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms keliami reikalavimai bus vienodi tiek viešajame, tiek privačiajame sektoriuje).

Baigiamosios nuostatos

- **Veikite dabar!** Labai svarbu, kad negalios organizacijos dalyvautų nacionaliniu lygmeniu ir kuo greičiau įtakotų Akto nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę procesą.
- **Didinkite informuotumą.** Negalios organizacijos taip pat turėtų informuoti savo narius, t. y. žmones su negalia, o taip pat plačiąją visuomenę apie šį Aktą ir ko galima iš jo tikėtis, ypač jei bus planuojamos skatinimo priemonės, skirtos daryti spaudimą nacionalinėms vyriausybėms. Įsigaliojus Aktui, negalios organizacijos turėtų informuoti ir paskatinti asmenis su negalia, susidūrusius su neprieinamais gaminiais ir paslaugomis, pasinaudoti teisės aktuose numatytais grįžtamojo ryšio ir skundų teikimo mechanizmais.

- **Palaikykite pramonę.** Taip pat patartina jau dabar pradėti dialogą su interneto svetainių kūrėjais, bilietų pardavimo automatų gamintojais ir kitomis privačiomis bendrovėmis bei jas atstovaujančiomis organizacijomis. Jie privalo tinkamai suprasti reikalavimus ir priežastis, dėl kurių šio Akto nuostatos turi būti tinkamai perkeltos į nacionalinę teisę. Bendradarbiavimas su pramonės atstovais gali būti abipusiai naudingas.

Informaciniai dokumentai

A. Teisiniai dokumentai

- [Jungtinių Tautų negalios teisių konvencija \(toliau – JT NTK\)](#)
- Negalios teisių komiteto [Bendroji pastaba Nr. 2 \(2014\)](#) dėl JT NTK 9 straipsnio „Prieinamumas“
- **Europos prieinamumo aktas:** 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva \(ES\) 2019/882](#) dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų
- **Viešųjų pirkimų direktyva:** 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2014/24/ES](#) dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama direktyva 2004/18/EB
- **Viešųjų pirkimų direktyva dėl vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų:** 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2014/25/ES](#) dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama direktyva 2004/17/EB. Tekstas svarbus EEE
- **Europos elektroninių ryšių kodeksas:** 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva \(ES\) 2018/1972](#), kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (nauja redakcija). Tekstas svarbus EEE
- **Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva (AŽPD):** 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva \(ES\) 2018/1808](#), kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva)

B. Standartai ir gairės²⁷

- [Europos standarto „Apstatytosios aplinkos prieinamumas ir naudojimo patogumas“ projektas \(prEN 17210\)](#)
- [Europos standartas „Tinkamumas visiems. Produktų, prekių ir paslaugų prieinamumas pagal tinkamumo visiems požiūrį. Naudotojų rato plėtimas“ \(EN 17161:2019\)](#)
- [\(Darnasis\) Europos standartas „IRT produktų ir paslaugų prieinamumo reikalavimai“ \(EN 301 549 V3.1.1 \(2019-11\)\)](#)
- [ISO/IEC TS 20071-21:2015 „Informacinės technologijos. Vartotojo sąsajos komponentų prieinamumas. 21 dalis: garso komentary gairės“](#)
- [ISO/IEC 20071-23:2018 „Informacinės technologijos. Vartotojo sąsajos komponentų prieinamumas. 23 dalis: vizualus garso informacijos pateikimas \(įskaitant aprašus ir subtitrus\)“](#)
- [ISO/IEC TS 20071-25:2017 „Informacinės technologijos. Vartotojo sąsajos komponentų prieinamumas. 25 dalis: rekomendacijos dėl garsinio teksto pateikimo vaizdo įrašuose, įskaitant aprašus, subtitrus ir kitą tekstą ekrane“.](#)²⁸
- [EPUB 3 prieinamumo gairės](#)
- [Airijos nacionalinės IT prieinamumo gairės](#)

C. Naudinga kontaktinė informacija

- [Europos Komisijos Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinis direktoratas](#)
- [Europos vartotojų organizacijų asociacijos narių kontaktiniai duomenys](#)
- [Europos lygybės užtikrinimo institucijų tinklas](#)
- [Europos nacionalinių žmogaus teisių institucijų tinklas \(ENŽTIT\)](#)

²⁷ Prašome atkreipti dėmesį į tai, kad šiame skirsnyje nurodyti standartai ir gairės, iš esmės, yra orientaciniai. Siekiant įrodyti atitiktį Aktui ir pasiekti jo tikslus, turėtų būti naudojami būsimi darnieji standartai ir techninės specifikacijos.

²⁸ Vis dar laukiama panašių standartų, susijusių su televizijos informacijos lengvu skaitymu ir vertimu į gestų kalbą, paskelbimo.

Padėka

ENF norėtų padėkoti ENF el. paštu dalyvaujančioms ekspertų grupėms, dirbančioms informacinių ir ryšių technologijų (IRT), transporto ir apstatytos aplinkos klausimais, už jų pagalbą, rengiant šį priemonių rinkinį.

ENF sekretoriato kontaktiniai asmenys:

Mher Hakobyan, ENF pareigūnas, atsakingas už prieinamumą

El. p. mher.hakobyan@edf-feph.org

Alejandro Moledo, ENF politikos koordinatorius

El. p. alejandro.moledo@edf-feph.org

Marie Denninghaus, ENF politikos koordinatore

El. p. marie.denninghaus@edf-feph.org

Jei kiltų kokių nors problemų, prisijungiant prie dokumentų, prašome susisiekti su ENF sekretoriatu. (El. p. info@edf-feph.org).